

CARME MORELL, *El teatre de Serafí Pitarra.*

Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

Des de la segona quinzena de maig de 1860 trobem a les cartelleres els jardins del Tívoli, i des del juliol els dels Campos Elíseos. Estaven ubicats, com tots els altres que esmentarem més tard, al Passeig de Gràcia, aleshores encara per urbanitzar. Com el seu nom indica, no eren més que jardins a l'aire lliure amb servei de cafè o de cafè i restaurant. La seva activitat teatral es vinculava al principi amb la que des del 1850 mantenien alguns cafès de Barcelona, i que no era altra que la derivada del costum d'obsequiar la clientela amb vetllades de cant, i més tard de sarsuela i fins i tot de comèdies, amb un nombre no gens menyspreable d'actors. [...] Aquesta activitat, que als cafès cantants i als cafès teatrals de dintre de la ciutat quedà sempre limitada, encara que amb els anys guanyés cada vegada més categoria, per raons òbvies imposades per la limitació d'espai, trobà, en canvi, als jardins del Passeig de Gràcia totes les possibilitats de desenvolupar-se que vulgueu. De manera que, gairebé tots, acabaren disposant d'almenys dos teatres cada un, i la mena d'obres

representades, sense sortir del caire popular que els feia tan comercials, assolí cada vegada un grau més alt de complexitat i d'exigència.

La relació entre els cafès cantants i el canvi en l'oferta dels jardins del Passeig de Gràcia pel que fa a la mena d'espectacles, ja la notà Josep Artís en unes notes, que mai no he vist publicades —però que potser pensà en publicar a alguna revista castellana, perquè són en castellà—, sobre les relacions entre cafès teatrals i cafès cantants, així com, també, el grau d'influència que, al seu torn, l'èxit obtingut als jardins tingué sobre els cafès de la ciutat:

El café cantante, tímido y balbuciente en sus albores, comenzó a soltarse en 1858, año en que llegó a los Campos Elíseos, un cuadro de cantores franceses. [...]

La novedad sentó a la maravilla.

El repertori de cançons ofert per la companyia francesa aviat evolucionà cap a gèneres més autòctons, com la *tonadilla* o els duos i, ràpidament, cap a les sarsueles en un i dos actes, cosa que no tindria res de particular si no fos que, així com el teatre dels coliseus de dintre de la ciutat

era gairebé en la seva totalitat en castellà, el cinquanta per cent ben bé d'aquestes representacions de sarsuela als teatres d'estiu eren en català o bilingües. [...] A més de ser en català, aquestes sarsueles tenien una base essencialment paròdica, i no em sembla de cap manera una casualitat que les gatades de Soler triomfessin entre un públic consumidor habitual de paròdies musicals. [...]

Cal tenir en compte, doncs, que l'oferta dels jardins del Passeig de Gràcia no es basava, als seus inicis, en l'espectacle teatral o musical. En tot cas, aquest seria un aspecte del tot secundari d'una oferta molt més diversa: balls, focs artificials, atraccions, el famós «Tiro de palomos» del Tívoli, els balls corejats i concerts corals de la Sociedad de Euterpe [...] o el simple passeig.